

การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียน Constructing an Environment to Facilitate Learning Process

รัตนา กาญจนพันธุ์¹

Ratana Karnjanapun

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอมุมมองเกี่ยวกับหลักการและกลยุทธ์การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียน นักการศึกษา ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและปรัชญาการศึกษา สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพและทางด้านจิตวิทยาที่ส่งผลต่อผู้เรียน

บทความนี้ยังได้กล่าวถึงกลยุทธ์การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตวิทยาที่เหมาะสม ส่งเสริมสุขภาพกายที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่ดีของผู้เรียน การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยาจะส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ ระเบียบวินัย รับผิดชอบ มีเพื่อน มีสังคม มีความรัก มีความรู้รักเป็นสุขในชีวิต

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้, บรรยากาศการเรียนรู้

Abstract

This article presents author's perspective on constructing a learning environment to facilitate learning process. In constructing an effective learning environment, educators must understand principles and concepts of factors impacting physical and psychological of learners.

Comfortable setting and tools availability impact both physical and psychological well-being. Moreover, the article discussed strategy for which educators can improve psychological factors which can be categorized into intelligence (i.e., knowledge, skills, attitude, activities, and discipline) and emotion and social (i.e., positive attitude, caring, trust, behavior, and social interaction). Degree of success of a particular learning environment can be indicated by learners' response to the above factors.

Keywords: Constructing an Environment, Learning Environment

¹รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้รับผิดชอบบทความ (corresponding author)

e-Mail: arjarnratana@gmail.com

บทนำ

สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ นักการศึกษาอาจใช้คำว่า สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา หรือบรรยากาศทางการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ทุกสิ่งทุกอย่างที่แวดล้อมอยู่รอบ ๆ ตัวผู้เรียน ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีอิทธิพลและเป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันเป็นส่วนเสริมสร้างและทำลายได้เช่นกัน (Hopland & Nyhus, 2016, p. 281)

สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญมีความรู้ความเข้าใจ และมีหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัย ระดับและพัฒนาการของผู้เรียน จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมที่ครูวางแผนไว้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ มีความสนใจ อยากรู้ อยากเรียน มีเจตคติที่ดี มีความสุขในการเรียน ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น ครู เพื่อน สื่ออุปกรณ์ กิจกรรมทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ เคารพกติกา การมีระเบียบวินัย สามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาเพิ่มขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตในโรงเรียนด้วยความสงบสุขเป็นการสะท้อนประสิทธิภาพการสอน และการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของครูด้วย

ความหมาย

สภาพแวดล้อมเพื่อการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับพื้นที่การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ เนื้อหา สารระ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ส่งเสริมความคิด การเสริมสร้างเสรีภาพในการแสดงออก การสัมผัสการปฏิบัติ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมที่เอื้อ ทำให้ผู้เรียนมีความสุข มีความสนใจ จิตใจกระตือรือร้น รู้จักหน้าที่ มีวินัย รับผิดชอบ ในการเรียน ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการเรียนรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการเรียนรู้ ส่วนผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด

สภาพแวดล้อมหรือสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยสภาพบรรยากาศ มีทั้งสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต เช่น บรรยากาศ มนุษย์ และมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปแบบมองเห็นได้ และนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา กฎหมาย ระบบเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เป็นต้น

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมในสถานศึกษา ในห้องเรียน รวมถึงเงื่อนไขสภาพบรรยากาศที่มีผลต่อการเรียนรู้ แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ทันสมัย การเรียนรู้ การนำวิทยาการไปใช้ในการเรียนการสอน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้บริหาร

สุกฤษฎี อัญบุตร (2555, หน้า 34) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อม หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการเรียนการสอน ความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน ความสัมพันธ์กับเพื่อน รวมทั้งความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาดของอาคารสถานที่ การจัดอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้นักศึกษา สามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่จุดหมายตามที่สถาบันนั้น ๆ กำหนดได้

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ ส่วนการเรียนรู้เป็นการ กิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ ความหลากหลาย ความคิดสร้างสรรค์ เสรีภาพในการแสดงออก

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวผู้เรียนที่สามารถมองเห็นได้ หรือให้สามารถมองเห็นได้เป็นสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน และอำนวยความสะดวกหลายด้าน ทั้งด้านกายภาพ ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ระดับ ด้านวิชาการ ค่านิยม ระเบียบวินัย อิสรภาพ ในขอบเขต เป็นต้น ที่เอื้อต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนมีความสุข สนใจ ตั้งใจ กระตือรือร้นมากขึ้น

บรรยากาศ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ด้านวิชาการ ด้านกายภาพ ด้านสังคม อารมณ์ ความรู้สึก ที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ และสภาวะจิตใจ ความสบายใจ และการสร้างสรรค์ ของผู้เรียน

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ การสัมผัส การปฏิบัติ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

กระบวนการเรียนรู้ คือ วิธีการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนโดยผ่านกระบวนการเรียนการพัฒนา เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งในและนอกห้องเรียน นอกสถาน ศึกษา ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างไร มีสิ่งใดเป็น ปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ ต่อการสร้างความรู้ใหม่ ๆ และการพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และเจตคติ ของผู้เรียน เป็นกระบวนการทางสังคม ที่เกิดขึ้นได้จากการคิด การกระทำ การแก้ปัญหา การศึกษาวิจัย การตื่นตัว ความสนุกสนานทำท่าย ความผูกพัน เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญจะกระตุ้นการเรียนรู้ และขยายขอบเขตของการ เรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงตนเอง ทั้งทางด้านเจต คติ ความรู้สึก วิธีคิด พฤติกรรม เพื่อการดำรงชีวิตที่เป็นอยู่อย่างดี มีความสงบสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ประสบการณ์การเรียนรู้ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้แก่ ความเชื่อมโยงของ

1. ประสบการณ์การเรียนรู้เดิมกับเรื่องใหม่ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการเรียนรู้
2. ความสามารถในการรับรู้ เรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่
3. การตรวจสอบความรู้เดิม ผู้เรียนว่าถูกต้อง สมเหตุสมผลหรือไม่ มีความจำเป็น
4. ผู้เรียนควรได้ทำงานเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน
5. กิจกรรม และสถานการณ์ที่ทำท่าย สติปัญญา และศักยภาพจะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ และนำ ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้
6. การให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะ ทักษะคติ และควบคุมติดตามผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประเมิน และปรับปรุงการเรียนรู้ของตัวเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนจะรู้ว่าตนเองประสบความสำเร็จในงานที่ทำ

ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นบรรยากาศในชั้นเรียนที่มีผลไม่เพียงแต่ความไม่เท่าเทียมกัน ของ บุคคล กลุ่มบุคคล แต่สามารถส่งผลเชิงลบกับการเรียนรู้ของผู้เรียนความไม่สุภาพ การแสดงออกที่ไม่เหมาะสม ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของผู้เรียนในโรงเรียนด้วย นักเรียนได้มีความพร้อมในการเรียน มีความรู้สึก มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ไม่เครียด ไม่กลัว มั่นใจที่จะเรียนรู้เป็นการ ส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของครู สามารถดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์และความคาดหวังของครูผู้สอน และของผู้เรียน ดังนั้น การจัดและพัฒนา สภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพ

การสอนของครูและประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้ (Rubie-Davies, Stephens, & Watson, 2015, p. 1)

1. ช่วยสนับสนุนส่งเสริมในการเรียนการสอน เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้
2. ผู้สอน สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ง่าย มีระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น ถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่จัดไว้อย่างเหมาะสม มีส่วนทำให้ผู้เรียนรู้จักกำหนดบทบาทของตนเอง มีระเบียบวินัยมากขึ้น
3. ช่วยทำให้ผู้สอนมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากขึ้น รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียน และยอมรับในความแตกต่าง ถ้าการจัดการทางกายภาพง่ายต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้สอน มีความสุขในการสอน ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน
4. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วย
5. ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ผู้เรียน มีความกระตือรือร้น มีสมาธิ ตั้งใจที่จะศึกษา มีความกระตือรือร้น มีสมาธิ ตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้ และเต็มใจเข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนกำหนดในแผน
6. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตามที่ต้องการ ส่งเสริมนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน
7. ช่วยกระตุ้นผู้เรียน มีความสนใจเกิดแรงจูงใจ และมีเจตคติที่ดี มีความสุขในการเรียนรู้ อยากเรียน อยากรู้ ให้ความร่วมมือในการเรียน
8. ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เรียนรู้ ที่มีคุณภาพ มีคุณค่าเหมาะสมกับวัยและระดับ
9. ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนทั้งด้านพฤติกรรมทางกาย วาจา และจิตใจที่ดีงามเป็นที่ยอมรับ
10. ช่วยส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้แก่ผู้เรียน
11. ช่วยส่งเสริมการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
12. ช่วยสร้างเจตคติที่ดีในการมาเรียน และมาโรงเรียน

นอกจากนี้ แนวคิดและความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง โรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมด้วยตนเอง ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว การสร้างบรรยากาศที่ดีจะช่วยชักจูงให้เด็กอยากมาโรงเรียน เช่น ความร่มรื่น ความสวยงาม มีระเบียบเรียบร้อย นอกจากจะทำให้เด็กสดชื่น สบายใจ แล้วยังช่วยปลูกฝังความเป็นระเบียบเรียบร้อย รักสวยรักงามให้กับเด็กอีกด้วย นอกจากนี้โรงเรียนยังเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นสถาบันที่กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความพอใจ ยอมรับและปฏิบัติตามอีกด้วย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

นอกจากผู้สอนจะมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ความหมาย ความสำคัญแล้ว ควรจะมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการสภาพแวดล้อมด้วย เพื่อเป็นแนวทางว่าจะออกแบบอะไร จะพัฒนารูปแบบอย่างไร และส่งผลกระทบต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียนมากน้อยเพียงใด แนวคิดดังกล่าวประกอบด้วย (Wang, Ryoo, & Winkelmann, 2020, p. 539)

1. แนวคิดเชิงปรัชญาและทฤษฎีการศึกษา เป็นแนวคิด หลักการ กฎเกณฑ์ ที่ใช้ในการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาว่าควรเรียนอะไร ควรปลูกฝังอะไร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพของสังคม ซึ่งการจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อม การเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับนโยบาย

2. แนวคิดเชิงทฤษฎีด้านจิตวิทยา หลักการทางด้านจิตวิทยานี้จะช่วยให้เข้าใจพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย การเรียนรู้การรับรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร สภาพแวดล้อมที่จะช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเรียนรู้ได้ดี ควรจะเป็นอย่างไร ครูในฐานะผู้สอน ควรทำความเข้าใจกับแนวคิดเชิงทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาครู จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาสังคม เป็นต้น

3. แนวคิดเชิงทฤษฎีการสื่อสาร หลักการต่าง ๆ ของการสื่อสารจะช่วยให้การตัดสินใจ หรือจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม การเรียนการสอนเป็นกระบวนการติดต่อสื่อสาร สื่อความหมาย ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เช่น หลักการที่ว่า การสื่อความหมายจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อผู้รับมีความสามารถในการรับรู้ และเกิดความเข้าใจตรงกันกับผู้ส่ง การสื่อสารในการสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้สึก แนวคิด ความรู้ ทศนคติของผู้สอนสู่ผู้เรียนในรูปของสีหน้า แววตา ท่าทาง คำพูด แลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างสร้างสรรค์ ด้วยมิตรภาพกับผู้เรียนเรียน ดังนั้นผู้สอนต้องมีความรู้ ความสามารถ ต้องใช้ทักษะการสื่อสารหลากหลายร่วมกัน ประกอบด้วย การฟัง พูด อ่าน และการเขียน ผู้สอนทำหน้าที่ส่งสาร รับสาร และสร้างสรรค์ รวมถึงการปรับพฤติกรรมนักเรียนให้สื่อสารอย่างเหมาะสมด้วย

แนวคิดเชิงเทคโนโลยีการศึกษา คำว่า เทคโนโลยีการศึกษา กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กล่าวถึง เทคโนโลยีการศึกษาไว้ในหมวด 9 มี 7 มาตรา คือ มาตรา 63-69 มีเนื้อหาครอบคลุมเนื้อหาการนำคลื่น ความถี่วิทยุ และโทรทัศน์ มาใช้เพื่อการศึกษา สื่อการเรียนการสอน และนำสื่อมวลชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา เทคโนโลยีศึกษานับเรื่อง ระบบการเรียนการสอน เทคนิค วิธีการ และเครื่องมือ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การทำกิจกรรม และการปฏิสัมพันธ์กับสื่ออื่น ๆ และเทคโนโลยีการศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเพิ่มมากขึ้น

แนวคิดเชิงเอร์โกโนมิกส์ (ergonomics) นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยาม หมายถึง วิทยาการที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมในการเรียน ในการทำงาน หรือวิทยาการที่ว่าด้วยการออกแบบงานให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เรียนวิชานั้น หรือคนที่ทำงานนั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และต้องการให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีความปลอดภัย ถ้ามีการวางแผนที่ดีระหว่างผู้เรียนกับสภาพแวดล้อม จะทำให้การใช้เครื่องมืออุปกรณ์และการเคลื่อนไหว เกิดความสะดวกสบายและรวดเร็ว ผู้เรียนก็มีสมาธิ และตั้งใจในการเรียน ในการทำกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ บรรยากาศมีความผ่อนคลาย (McVey, 1990, p. 552)

หลักการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ประกอบด้วย บรรยากาศทางด้านกายภาพ และทางด้านจิตวิทยาในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศของความเสมอภาคของผู้เรียน การให้กำลังใจ และการสื่อสารของผู้สอน การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้สอน ผู้เรียน ทั้งในและนอกห้องเรียนและ สติเสรีภาพของผู้เรียน

บรรยากาศทางด้านกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ สื่อวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการทำกิจกรรมภายในห้องเรียน

หลักการจัดบรรยากาศทางด้านกายภาพเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย (De Nobile & Lyons, 2017, p. 10)

1. การจัดห้องเรียน จัดพื้นที่ในห้องเรียน ควรมีพื้นที่ให้ผู้เรียนสามารถจะเรียนได้ทั้งห้อง
2. มีพื้นที่สำหรับการเรียนเป็นกลุ่ม
3. มีพื้นที่สำหรับผู้เรียนที่ต้องการทำงานคนเดียว
4. มีพื้นที่สำหรับผู้เรียนจะทำกิจกรรมอย่างอิสระ
5. มีพื้นที่ให้ครูเดิน วางเครื่องมือ ในการทำกิจกรรม ฯลฯ
6. ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้ดี สะอาด
7. บรรยากาศของห้องเรียนที่น่าอยู่ น่าเรียนรู้ น่าทำงาน

หลักการจัดบรรยากาศทางจิตวิทยาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

บรรยากาศทางจิตวิทยา หมายถึง สภาพแวดล้อมด้านบุคลิกภาพ พฤติกรรมการสอน เทคนิคการปกครองของชั้นเรียน ปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี ผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวก เชิงสร้างสรรค์ มีหลักการดังต่อไปนี้ (Graetz, 2006, p. 6.1)

1. การสร้างบรรยากาศที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีของนักเรียน
 2. ผู้สอนอธิบายกฎระเบียบ ข้อตกลงเบื้องต้นอย่างชัดเจนในวันแรก
 3. ผู้เรียนมีโอกาสพูดคุยอภิปรายกัน เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และข้อตกลงเบื้องต้นในวันแรกของการเรียนการสอน และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดด้วย
 4. ผู้สอน ต้องฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการประสานงาน การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา และแนวทางการเรียนการสอนในห้องเรียน
 5. การพัฒนาทักษะผู้เรียน ด้านการกล้าแสดงออก การนำเสนอ การสร้างแรงจูงใจ
- ให้การยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ให้คำแนะนำ คำชม ข้อเสนอแนะ และการประเมินผล โดยผู้สอนและผู้เรียนประเมินตนเอง
6. การฝึกให้ผู้เรียนควบคุมตนเอง รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทั้งที่บ้าน ห้องเรียนในห้องเรียน และชุมชน
 7. สร้างบรรยากาศเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น สามารถควบคุมความรู้สึกควบคุมพฤติกรรมได้ และสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี
 8. การพัฒนาผู้เรียนด้านอารมณ์ สังคม
 - 8.1 พฤติกรรมเชิงบวกของผู้สอน
 - 8.2 แสดงให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณรักเขา
 - 8.3 เข้าใจความรู้สึก และความต้องการของนักเรียน
 - 8.4 แสดงความสนใจ พฤติกรรม ประจำวันของผู้เรียน
 - 8.5 ยอมรับมุมมองของผู้เรียน
 - 8.6 แสดงความภูมิใจในความสำเร็จของผู้เรียน
 - 8.7 ให้กำลังใจ รับฟัง ในขณะที่ผู้เรียนประสบกับปัญหาความเครียด ความกดดัน
 - 8.8 ทักทายผู้เรียนเป็นรายบุคคลสลับตา
 - 8.9 ผู้สอน มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนนอกห้องเรียน นอกโรงเรียน ในชุมชน

- 8.10 ผู้สอนผู้เรียนทำงานร่วมกัน
 - 8.11 ยอมรับการทำผิดของผู้เรียนที่ไม่รุนแรง
 - 8.12 ทวนคำตอบที่ผู้เรียนตอบ คำถาม
 - 8.13 เรียกชื่อนักเรียนรายบุคคล
 - 8.14 เมื่อถามคำถามแล้วควรใช้เวลาผู้เรียนได้คิดและตอบ
9. การพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา
- 9.1 เตรียมบทเรียน กิจกรรม ที่สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ ทศนคติของผู้เรียน
 - 9.2 กำหนดผลที่คาดหวังจากพฤติกรรม การแสดงออก การทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการเรียนของผู้เรียนไว้ล่วงหน้า และควรแจ้งผู้เรียนให้ทราบ
 - 9.3 สร้างบรรยากาศที่ให้ผู้เรียนรักภาระเบียบวินัย กฎกติกาของห้อง เช่น การถาม การพูดคุย ฯลฯ
 - 9.4 กำหนดสถานการณ์ กิจกรรม ที่ท้าทาย และสำคัญเกิดคุณค่ากับชีวิตประจำวันของผู้เรียน
 - 9.5 ผู้สอนต้องแจ้งรับผลการเรียนรู้ ผลของการปฏิบัติงาน ผลของการทำงานเมื่องานหรือกิจกรรมนั้นเสร็จ ผู้สอนต้องแบ่งเวลาสำหรับเนื้อหา กิจกรรม และการประเมิน เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการเรียน การสอน และการเรียนรู้ที่เหมาะสมของผู้เรียน

บทสรุป

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้นำสถานศึกษา เป็นผู้นำทางการศึกษา เป็นผู้นำทางวิชาการ มีภารกิจหลักในการบริหารงานและบริหารคน เป้าหมายของผลผลิตทางการบริหารคือ คุณภาพและความพึงพอใจของผู้เรียน ครู คุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารต้องส่งเสริม เป็นสนับสนุน และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องบริหารจัดการและอำนวยความสะดวกให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียน มีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ การเรียน สภาพแวดล้อม ที่สะอาดตาเป็นระบบระเบียบ บรรยากาศที่สร้างสรรค์ ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คุณภาพผู้สอน และคุณภาพผู้เรียนส่งผลต่อสถานศึกษาและชุมชนที่เข้มแข็ง

บรรณานุกรม

พัฒน์ วัฒนสินธุ์. (2562). การสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวมนุษยนิยม.

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 16(2), 21-29.

สุกฤษฎี อัญบุตร, ฐิติพร พิชญกุล และบุญเรือง ศรีเหรียญ. (2555). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนขั้นต้นของกองทัพอากาศ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 6(1), 1-10.

De Nobile, J., & Lyons, G. (2017). *Positive learning environments: Creating and maintaining productive classrooms*. South Melbourne, AU: Cengage.

- Graetz, K. A. (2006). The psychology of learning environments. In D. G. Oblinger (Ed.), *Learning Spaces* (pp. 6.1-6.14). Washington, DC: Educause.
- Hopland, A. O., & Nyhus, O. H. (2016). Learning environment and student effort. *International Journal of Educational Management, 30*(2), 271-286.
- McVey, G. F. (1990). The application of environmental design principles and human factors guidelines to the design of training and instructional facilities: Room size and viewing considerations. *Proceedings of the Human Factors Society Annual Meeting, 34*(7), 552-556.
- Rubie-Davies, J. M., Stephens, P., & Watson. (2015). *The Routledge international handbook of social psychology of the classroom*. London: Routledge.
- Wang, M., Ryoo., J., & Winkelmann, K. (2020). Preface to the special issue on Cross Reality (XR) and Immersive Learning Environments (ILE) in education. *Interactive Learning Environments, 28*(5), 539-542.